

J. Dornič se v článku „Presnosť lokalizácie uniformných optických signálov ako funkcia rozsahu interpolovanej aktivity“ zabýva vlivem působení vložené činnosti na bezprostřední paměť. K měření bylo použito zjišťování přednosti lokalizace signálů na panelu, vložená činnost spočívala ve stlačování tlačítek po 1 vteřinu, 5 a 9 vteřin. Přesnost odložené reprodukce se zmenšovala přímo úměrně k trvání vložené činnosti. Výsledky mají význam zejména pro takové situace, kde množství presentované informace na panelech přesahuje percepční kapacitu operátora, resp. kde počet současně presentovaných signálů přesahuje rozsah bezprostřední paměti pro danou kategorii podnětů.

J. Daniel zkoumá v práci „Variabilita senzomotorickej reakcie ako ukazovateľ stavu CNS“ vztah rozptylu reakčních dob k výskytu únavy u strojvůdců elektrických a parních lokomotiv. Dřívější práce ukázala na významné prodlužování reakčních dob ve stavu únavy. Určitou diagnostickou hodnotu má také zvyšování variability RČ, vyjádřené variačními koeficienty. Bylo zjištěno u 59 % vyšetřených, nicméně zvyšování rozptylu je méně výrazné než prodloužení průměrného RČ. Neodráží také vliv délky pracovní doby.

K. S. Točilov z laboratoře fyziologie práce Leningradské státní university pojednává v článku „O fyziologickom mechanizme nácviku ako biologickom základe pohybových schopností človeka“ o nových poznatech, týkajících se zautomatizovaných úkonů. Bylo použito mechanické a elektromyografické registrace v průběhu vypracování pohybových návyků. Výsledků analýzy pracovní činnosti člověka v procese nácviku může použít s výhodou studium individuálních a typových zvláštností.

S. Dornič v práci „Vplyv počtu súčasne kontrolovaných prvkov na efektívnosť vzhľadovej kontroly“ referuje o výsledcích účinnosti vizuální kontroly kulíčkových ložisek. Výzkum ukázal, že za důležitý zdroj chyb při kontrolním procesu možno považovat skutečnost, že čas, připadající na jeden prvek se při zvyšování počtu současně prohlížených předmětů zkracuje. Jsou uvedeny návrhy na zlepšení výcviku kontrolorek.

H. Florek sledoval v práci „Psychologické aspekty štruktúry robotníckých kolektívov a ich vzťahy k výrobným problémom pracoviska“ některé sociálně-psychologické otázky v kolektivech, soutěžících o titul BSP. Použil v podstatě sociometrickou metodu a zjišťoval vliv soutěže na vztahy mezi jednotlivci z několika aspektů. Hnutí vnáší pohyb do interpersonálních vztahů, činí kolektivy dynamičtějšími a diferencovanějšími, vytváří lepší vztahy k výrobním podmínkám.

Bohumír Chalupa

František Mareš, vynikající postava českého kulturního života v Brně (1882—1941)

Uspořádal Alois Gregor s redakčním kruhem. Brno 1962, stran 94.

Ke stému výročí narození Františka Mareše vydala Obvodní osvětová beseda Brno II. jubilejní sborník, hodnotící Marešovu činnost z různých hledisek. Tento záměr měl jistě své oprávnění. Marešovo působení si zasloužovalo pozorného studia, neboť Mareš byl dlouholetým ředitelem škol Vesních v Brně a organizátorem škol Živeny na Slovensku a vůbec výrazným zjevem naší kultury (zejména na Moravě) koncem 19. a v prvních desetiletích 20. století. Protože odborná literatura sborníku, vydanému v nízkém nákladu 300 exemplářů, pozornost nevěnovala, chei na něj ve své recenzi upozornit.

První polovina publikace obsahuje několik hodnotících statí, druhá polovina je převážně vzpomínková. Z hodnotících statí je významná hned první, nazvaná Fr. Mareš — průkopník ženského vzdělání na Moravě. Helena Steinerová v ní oceňuje ideovou koncepci, ze které Mareš vycházel a kterou v praxi důsledně realizoval. Tato koncepcie byla odvozena z úsilí těch českých spisovatelek a kulturních pracovníků (jako byla B. Němcová, K. Světlá, E. Krásnohorská aj.), které ve vzdělání viděly základní předpoklad k důstojnému uplatnění ženy jak ve společnosti, tak v rodině. Steinerová se dívá na Marešovo snažení historicky a dokazuje, že jeho pojetí ženského vzdělání bylo na svou dobu pokrokové a v souvislosti s tím byly pokrokové také pedagogické metody, jež zaváděl na školách pro dívky. Zároveň Steinerová zdůrazňuje, že Mareš se dovedl vyhnout jednostrannému emancipačnímu názoru na ženskou otázku.

V další stati Život Františka Mareše se Miladě Wurmové podařilo zevrubně vypsát životní osudy Marešovy. Učinila tak zčásti na základě dosavadních biografii, zčásti na základě archívního materiálu.

Růžena Schützová v článku František Mareš — organizátor a budovatel škol Vesních podala výstižnou charakteristiku školských poměrů v Brně na rozhraní 19. a 20. století. Ukázala, jak „velké“ možnosti vyššího vzdělání měly v Brně české dívky do r. 1886: buď soukromý německý vychovávací ústav, nebo německý klášter. V této situaci navrhl prof. František Dlouhý školu pro dívky, kterou r. 1886 uskutečnila Eliška Machová a na níž r. 1888

Mareš nastoupil jako ředitel. V této funkci pak po 30 let Vesnino školství organizoval a budoval. Schützová zaznamenává pozorně každou významnější změnu ve struktuře tohoto typu škol až do r. 1918 — do Marešova odchodu na Slovensko. O Marešově působení na Slovensku pak píše Anna Horáková-Gašparíková ve svém slovenském příspěvku s názvem Pán rada. Jsou to dílem vzpomínky na Marešův pobyt na Slovensku, dílem zhodnocení Marešových zásad o budování divějšího školství na Slovensku. Obraz Marešovy činnosti na Slovensku je na jiném místě ještě doplněn vzpomínkovým článkem Olgy Ruppeltdtové-Simkové.

Poměr F. Mareše k sociální práci hodnotí Pavla Kříčková-Homolková. O tuto oblast práce rozvinul Mareš svůj program zejména po r. 1918, kdy si stále více uvědomoval, že činnost vzdělávací sama o sobě nestačí, zvláště v prostředí slovenském.

Jan Kunc v článku František Mareš a hudba nám Mareše představuje jako propagátora českých skladatelů, blízkého přítele Janáčkova a iniciátora několika akcí: tak např. právě Mareš podnítl Karla Plicku ke sbírání slovenských lidových písní, Jana Kunc doporučil za hudebního referenta do Radikálních listů, dal podnět ke zřízení hudebního odboru Klubu přátel umění atd.

Vlasta Fialová ve stati František Mareš a lidová kultura sleduje Marešův zájem o lidové umění. Tento zájem vyúsťoval i v Marešových návrzích na zařazování národních písní, lidových tanců, lidové slovesnosti i ornamentiky do učebních osnov ženských škol českých i slovenských.

Božena Nováková-Uprková píše zasvěceně o stycích Frant. Mareše s Jozou Uprkou. Mareš obdivoval Uprkovo umění a zasloužil se o uspořádání první výstavy Uprkových prací v Brně v r. 1892. Z Marešova podnětu také Uprka vytvořil tři lunety a dva nástěnné obrazy pro brněnskou Vesnu.

Tématem stati Cecilie Hálové-Jahodové je Marešova výchova uměním. Autorka zde dokázala, že Mareš byl nejen velmi dobře obeznámen s výtvarným uměním, ale chápal také správně jeho výchovnou funkci a dovedl ho také při své pedagogické činnosti účelně využít. Stavbu a výzdobu školních budov světoval předním odborníkům, aby estetický cit žactva mohl být ovlivňován prostředím umělecky vybaveným.

Důležitý je zejména článek Aloise Gregora Zásluhy Františka Mareše o brněnské divadlo. Jeho obsah značně přesahuje tematiku, danou titulem: Gregor zde totiž přinesl některé dosud neznámé příspěvky k historii brněnské scény v době, kdy Mareš byl iniciativním pracovníkem Družstva Českého národního divadla v Brně.

Mezi autory vzpomínkových statí patří: zasloužilá umělkyně Ema Pechová, vzpomínající na Mareše jako přítele divadelních umělců, Marie Trkanová, vzpomínající na Marešovo přátelství s Janáčkem, František Bous, vzpomínající na Marešovu schopnost řešit uvážlivě problémy školského a kulturního života, Emilie Soukenková, vzpomínající reportážní formou na Mareše a lidi kolem něho, Milada Sotonová, vzpomínající na Marešovy snahy o vysvobození Moravy z kulturního provincialismu, Zdenka Fučíková, vzpomínající na významné chvíle Marešova života, a konečně Jan Mariánek, vzpomínající na Marešův vztah k členům učitelského sboru a na jeho život soukromý.

Sborník vznikl jako soubor statí a vzpomínek s pera blízkých Marešových spolupracovníků, přátel a žáků. Cena příspěvků je proto nestejná, různá je i jejich stylová úroveň. Kdežto záměrem některých autorů bylo podat zásadní hodnocení určitých úseků Marešovy činnosti, cílem jiných bylo pouze uchovat pro budoucnost zajímavé podrobnosti ze života Marešova. Překrývání některých výkladů a údajů bylo zřejmě možno odstranit jen stěží, protože větší redakční zásahy by asi kompozici některých příspěvků nemálo narušily. Přesto bylo možno aspoň důsledně oddělit část vzpomínkovou od hodnotících statí a vhodněji umístit vybrané myšlenky a názory Marešovy. Některým formulacím by také prospělo odstranění vyčichlého staromilectví. Přitom by jistě bylo vhodné, kdyby hodnocení Mareše bylo rozšířeno ještě o některé nové aspekty, např. o Marešův vztah k souboré vědě nebo krásné literatuře. Přímo se vnučuje např. otázka Marešova vztahu k souboré české i světové pedagogice, filosofii a psychologii, neboť právě odtud rostla Marešova teorie i jeho na svou dobu v našich poměrech převratná praxe v oblasti divějšího vzdělání. Marešovy názory vstupují ve sborníku dosti izolovaně a jsou posuzovány nezávisle na tehdejších pokrokovém snažení pedagogickém mimo hranice našich zemí. Vyšetření Marešova poměru ke krásné literatuře by přineslo jistě některé nové dílčí poznatky o literatuře na Moravě, zejména o činnosti bratří Mrštíků, Merhauta, Elgarta-Sokola i jiných přátel Marešových, ale také o Moravské revui i dalších tehdejších moravských literárních periodikách. Rozšířením o tyto aspekty by vznikl opravdu ucelený obraz Františka Mareše — vynikajícího pedagoga, člověka pokrokového, uslechtilého a nezištného.